

Dubrovački konzulat u Peschici

Zdravko Šundrica

Dubrovačka Republika je imala, kako je poznato, veliki broj konzulata na Jadranu, Mediteranu a neke i izvan Mediterana. Ali, koliko je tih konzulata bilo u pojedinim stoljećima, još nije konačno utvrđeno. U ovom pogledu najbolje je istraženo XVIII. st., za koje je izrađena i karta konzulata, ali će i tu trebati unijeti neke nadopune.

Ovdje iznosimo podatke o jednom do sada nepoznatom konzulatu, kao prilog za izradu karte dubrovačkih konzulata u XVI. i XVII. stoljeću, u koje vremensko razdoblje spada njegova djelatnost.

Listajući knjige zapisnika senata, gdje su unesene odluke o imenovanju konzula, našli smo pod datumom 8. VII. 1553. zaključak, »da se imenuje konzulom naše nacije na području Pesice (in terra Pesizae) gospodin Luka Georgij . . .« (Cons. rog. 51. 124). Luka Georgij vodio je konzulat sve do svoje smrti 1569. god., pa je 8. XI. iste godine na njegovo mjesto

izabran njegov sin Pavao. Treba napomenuti, da se u odluci imenovanja Lukina nasljednika mjesto konzulata piše drugčije. Tu čitamo da se Pavao imenuje dubrovačkim konzulom u Pješici i njezinom okrugu. (Piescizae . . . et eius districtu) (Cons. rog. 59.183). Slijedeću odluku o imenovanju novog konzula susrećemo istom 10. VII. 1612., što znači da je Pavao upravljao dubrovačkim konzulatom pune 43. godine. Spomenutog datuma imenovan je konzulom doktor Petar Georgi. U odluci ovog imenovanja mjesto konzulata se pojavljuje iznova u novoj varijanti. Petar je imenovan konzulom u gradu Pjeskici (in civitate Pieschizae) (Cons. rog. 83.142'; Lit. et com. 17.139'). Poslije osam godina, naime 8. II. 1620., na mjesto Petra, koji je umro, izabran je njegov sin Ivan Andrija de Georgi. Ali, kao da su se dubrovački pisari zakleli da nijedamput neće jednako napisati ime ovog konzulata, i ovaj posljednji put što se spominje u zapisnici-

ma senata, napisano je drukčije. Ivan Andrija de Giorgi imenuje se konzulom na području Peskice (in terra Peschizae). (Cons. rog. 87.44).

Koje je, i gdje se nalazi to mjesto i područje pisano latinski u genitivu — Pesizae, Piescizae, Pieschizae, Peschizae, — u kojem je Dubrovačka Republika u XVI i XVII. stoljeću imala svoj konzulat? Odgovor smo dali već u naslovu. To je gradić Péschici sa svojim područjem, gradić smješten na golom poluotočju, čije se grebenaste strane u oštrom nagibu spuštaju ka moru, podno visokog brda Monte Gargano, gotovo sučelice Dubrovnika. Danas pripada provinciji Foggia i broji 3630 stanovnika. Njegova luka, u kojoj ima zidana obala duga 100 m., sa najvišom dubinom od 3 m., dobro je zaštićena samo od južnih vjetrova, dok je sjevernim vrlo izložena. Stari Portolani navode, da pomorci u Psechici-u u slučaju jakih sjevernih vjetrova izvlače lađe na kraj, ili ako su veće, da ih odalečuju od obale.

Identičnost mjesta pisanog — Pieschizae, Peschizae — (da zanemarimo varijante Pesizae, Piescizae, koje su najvjerojatnije pisarske koruptele), sa današnjim Peschici, van svake je sumnje, premda u starim atlasima nismo našli ovakve forme za Psechici. U tri atlasa smo našli, da se Psechici piše kao Peschise, ali nigdje kao Peschiza ili slično.

Kako smo, dakle, došli do zaključka, da je Pieschizaa — Peschiza ipak današnji Peschici?

U prvom redu, nismo našli nijedno drugo mjesto na Jadranu ili Mediteranu, gdje to mjesto treba tražiti, koje bi bilo bliže imenu ovog konzulata, nego li je to Peschici. Da se radi o Psechici, zaključili smo, nadalje, iz podataka, koje nam daje Lorenzo Giustiniani u svom »Dizionario geografico-ragionato del Regno di Napoli«, vol. 10 (Napoli 1797—1805), a to je da se Psechici nazivlje i Pieschici. Svakako ovo »i«, koje se pojavljuje u samoj osnovi imena, a koje susrećemo i u dubrovačkim formama — Piesciza, Pieschizza, — vrlo je karakteristično, tako da prilično jasno upućuje na to, da su Pieschizza — Pieschici dvije varijante istog imena. Pored toga, Giustiniani na istom mjestu naziva Psechici — terra-područje, koje u XVIII. stoljeću drži u posjedu porodica Pinto iz roda kneževa, koji su vladali u Ischitella (danas grad u provinciji Foggia sa 5275 st.) a i u dubrovačkim dokumentima se govori o terra Pieschizae, koja ima svog feudalca seniora, kako ćemo malo dalje vidjeti. Na kraju, navest ćemo još jedan argument, koji možda bolje od svih dosad navedenih dokazuje da Pieschizza — Peschiza i Psechici označuju jedno te isto mjesto, a to je, da još i danas postoji u Psechici porodica Giorgi, iz koje su bila, kako smo vidjeli, sva četiri dubrovačka konzula. (Za ovaj podatak zahvaljujem i ovim putem bivšem direktoru Arhiva u Foggia, sada nadzorniku arhivske službe za Južnu Italiju dr. Angelu Caruso u Napulju, koji mi je suviše poslao i ispis o Psechici iz diksionera L. Giustiniani).

Kako smo već ranije kazali, nema sumnje da se radi o istom mjestu, premda ne znamo objasniti varijante imena Psechici, koje su nam, za sada, poznate jedino iz dokumenta Dubrovačkog arhiva.

Pošto smo nabrojili dubrovačke konzule u Peschiza ili Pieschizza i utvrdili identičnost tog mjesta sa današnjim gradićem Peschici, treba da kažemo nešto o aktivnosti ovoga konzulata. Nažalost, dokumenti nam ne pružaju mogućnosti da u tom pogledu budemo mnogo opširni. Sačuvano je samo jedno pismo senata upućeno na konzulat u Psechici, i to, pismo kojim je senat popratio slanje konzulske patente posljednjem konzulu Ivanu Andriji di Giorgi. O slanju patenti ostaloj trojici konzula, govori samo marginalija u 17-oj knjizi »Litterae et commissiones« na strani 139'. Kao da su u ovo doba snažnog ekonomskog uspona Dubrovačke Republike, pisari bili prezaposleni, tako da im nije ostajalo vremena da prave kopije ni patenti ni popratnih pisama! Da zlo bude veće, nismo uspjeli pronaći ni jedno pismo, od strane konzula u Psechici upućenih u Dubrovnik, tako da se čitava korespondencija u vezi našeg konzulata svodi na prije spomenuto pismo senata. Ono je datirano istog dana, kada je izvršen izbor konzula, naime 8. II. 1620. Premda se u njemu govori o općim izrazima, to pismo nam ipak daje naslutiti jednu aktivnost, o kojoj nažalost nemamo direktnih podataka.

U navedenom pismu upućenom Ivanu Andriji di Giorgi, senat spominje zasluge njegovog pokojnog oca Petra, izražuje nadu da će biti dostojan njegov nasljednik o čemu se

senat već uvjerio iz izvještaja o uslugama, koje je učinio dubrovačkim građanima, te naglašava svoju veliku naklonost prema njegovim precima, zbog česa mu, na njegovu molbu, podjeljuje čast dubrovačkog konzula u Peschiza i njegovom području. »Obzirom na zasluge vašeg oca Petra, čiji gubitak mnogo žalimo, piše senat svom posljednjem konzulu u Psechiciu, i u nadi da ćete ići očinskim stopama vrline i privrženosti, što ste već očitovali prema dubrovačkim građanima, kako smo se iz podnijetog izvještaja mogli uvjeriti, sa velikim zadovoljstvom i istom naklonošću, koju smo ga iili prema vašim precima, podijelili smo vam službu našeg konzulata, koju su oni vršili u gradu Peschiza i njegovom području, kako ste pismom tražili. Šaljemo vam ovdje priloženi uobičajeni privilegij, na temelju kojega ćete primiti dužnost i vršiti je sa onom točnošću i revnošću, koju od vas očekujemo u državnoj službi, kako biste povećali kod nas ljubav, koju imamo prema vama . . .« (Let. et com. Pon. 12.202).

Iz podataka sadržanih u ovom pismu, možemo donijeti jedan općeniti zaključak, da su se dubrovački trgovci navraćali i na ovo područje. Još jasnije, iako također općenito, o dubrovačkoj trgovini na spomenutom području, govori nam jedan drugi dokument. To je, nedatirano, ali svakako iz druge polovine XVI. stoljeća, pismo Dubrovačke vlade Bernardinu Turbulu senioru područja Pieschizza (All'illustre signor Bernardino Turbulo signor di Pieschizza). Turbulu, komu je sin Hanibal odveden od gusara, obraća se dubrovačkom senatu sa molbom da mu on pomogne u traženju sina i njegovom otkupu, a ujedno javlja senatu, da je postao gospodarom područja Pieschizza. Senat mu u odgovoru obećava sve učiniti za sina. Već se obratio na razne strane, ali savjetuje Turbulu, da usmjeri traženje i drugim putevima, jer ako mu je sin odveden u Barbariju, teško će o njemu dobiti vijest preko Dubrovnika. Na kraju ovog pisma nalazimo podatak, koji nas zanima. Senat, naime, izražava svoje veselje, što je Turbulu postao gospodarom onog područja »gdje trguju naši podanici« i nada se da će novi gospodar istima »dobrohodno i ljubazno učiniti svaku poštnu uslugu i dobru i brzu pravdu u svim njihovim poslovima«. Posebno pak preporučuju stvar svoga podanika Frana Marinova, koji je bio u sporu sa nekima Augustinom Marani, te najusrdnije mole Turbulu, da izide ususet Mihu Franovu, koga je spomenuti Frano Marinov odredio svojim prokuratorom u ovom sporu. (Let. et com. 31.192—192'). Nema, dakle, sumnje da su dubrovački trgovci, pored ostalih istočnih i zapadnih tržišta, obilazili i ovo dosad nepoznato, na području Pieschizza, odnosno Psechici. Samo se od sebe nameće pitanje, o kakvoj se trgovini ovdje radilo? Što su tu dubrovački trgovci kupovali, a što prodavali?

Jedan konkretni podatak o vrsti robe, koju su Dubrovčani nabavljali na ovom području, imamo u pismu senata, upravljenom drugom senioru toga područja, Don Ferrantu dello Sangio (Don Ferrante dello Sangio signor di Pieschizza) od 27. IV. 1570., u odgovoru na pismo od 15. IV., u kojem je Don Ferrante tražio, da mu povrate malu fregatu (fregattina), za koju je doznao, da se nalazi u dubrovačkoj luci. Senat priznaje, da su dubrovački pomorci doveli i luku jednu razlupanu fregatinu, na kojoj su bila samo dva vesla (vjerojatno se otrgla sa veza u Psechici) ali da nisu znali kome pripada. Spreman je da mu je izruči, ako on to želi, ali ga mole, da je njima proda, jer oni navodno nemaju mogućnosti da ovdje prave takve fregatine, kako on tamo ima. Da li se radilo o nekoj naročitoj konstrukciji broda, nepoznatoj inače proslavljenim dubrovačkim brodograditeljima onoga doba, ili je senat htio za male pare dobiti jednu novu jedinicu, ne znamo. Najvjerojatnije je ipak ovo posljednje. Ovom prigodom zabilježen je spomenuti podatak u vezi trgovine. Senat naime iskorištava priliku, da preporučí Don Ferrantu dubrovačkog trgovca Vicka Barbi, koga šalje u one strane zbog nabavke slanog mesa za grad. (Let. et com. Pon. 1.187—187').

Jedan dakle, od artikala, koje je Dubrovnik nabavljao na ovom području, bilo je suho meso, ali sigurno nabavka ovog artikla nije uvjetovala otvaranje konzulata u Psechici. Razlog njegova otvaranja bio je drugi, a to je, nabavka drva za brodogradnju i nabavka slatkaste smole »manna«, a posebno pakline za potrebe brodogradnje. Spomenuti Giustiniani, kojega podatke ove vrsti možemo protegnuti i na razdoblje o kojem govorimo, kaže da je čitavo područje

Peschici šumovito, sa neznatnim površinama za sjetvu i vinograde, da njegove šume obiluju brijestom, hrastom, zelenikom, jasenom i borom. To je područje šumovitog Monte Gargana, sa kojega su Dubrovčani uvozili drvo za brodogradnju, o čemu ima mnogo arhivskih podataka. Premda za sada ne raspoložemo dokumentima, kojim bismo mogli dokazati, da je nabavka drva išla preko Peschici, to možemo s pravom pretpostaviti. To tim više, što se posebno spominje nabavka drva iz šume Viesti (boscho di Viesti), koja graniči sa Peschici. Drvo usječeno u šumi Viesti, u kojoj su Dubrovčani zakupljivali čitave parcele (Div. Canc. 183.136'), izvažano je preko luke Viesti, u kojoj je također postojao dubrovački konzulat. Drvo pak koje je usječeno na području Monte Gargana, preko Peschici.

Osim drva za brodogradnju, u Peschici je nabavljana spomenuta smola i paklina. Giustiniani izričito kaže, da stanovnici Peschici ove produkte davaju stranim državama. (Vi si fa della manna e della pece, che vendono ad estere nazioni). Skloni smo vjerovati, da je među te strane države, u prvom redu spadala Republika Dubrovačka, koja im je bila, takoreći, na pragu od kuće.

Spomenut ćemo još jedan razlog zbog kojeg je Peschici mogao biti interesantan za dubrovačke trgovce, a to je sa-

jam, koji se svake godine održavao u Peschici 8. rujna i trajao 6 dana. (Caraballese, Il Nuovo Dizionario geografico universale statistico-comerciale. Venezia 1831). Nije isključeno, da se tih dana nalazilo u Peschici i dubrovačkih trgovaca, koji su kao i na velesajmu u Sinigaliji u srpnju svake godine, tako sada i ovdje, prodavali barila slane ribe, a kupovali suho meso ili nešto drugo.

Na kraju, možemo postaviti pitanje, zašto se ovaj konzulat poslije 1620. godine, više ne spominje. Možda nećemo biti daleko od istine ako kažemo, da je to bilo uslijed narušavanja trgovačke ravnoteže na Jadranu u doba Kandijskog rata (1645—1669), kada je jedino preko dubrovačke luke prolazila sva trgovina iz Turske i za Tursku, tako da je dubrovačka trgovačka mornarica bila potpuno zauzeta prijevozom robe na važnijim jadranskim saobraćajnicama, a s druge strane uslijed katastrofe, koja je zadesila Dubrovnik 1667. god., poslije koje je dubrovačko pomorstvo gotovo sasvim propalo. Ako u XVIII. stoljeću, kad to pomorstvo ponovo oživljava, ne nailazimo na obnovu ovog konzulata, znak je, da njegovo ponovno otvaranje nisu zahtijevale ondašnje potrebe dubrovačkog pomorstva i trgovine.